

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 210/05-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. októbra 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Alexandra Bröstla a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti V. F., bytom K., zastúpeného advokátkou JUDr. M. K., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 40/04 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 20 C 1035/02) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo V. F. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 40/04 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 20 C 1035/02) p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 40/04 p r i k a z u j e konať bez zbytočných priet'ahov.

3. V. F. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II j e p o v i n n ý uhradiť V. F. trovy konania v sume 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. M. K., K.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 25. augusta 2005 prijal na ďalšie konanie s'ťažnosť V. F. (ďalej len „s'ťažovateľ“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 40/04 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 20 C 1035/02).

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k priebehu konania podaním sp. zn. Spr. 1056/05 z 20. septembra 2005.

Vo vyjadrení okresného súdu sa okrem iného uvádza:

„Po oboznámení sa s predloženou sťažnosťou, ako aj s napadnutým spisom tunajšieho súdu, v ktorom sú namietané prieťahy v konaní, Vám predkladám nasledujúce vyjadrenie na Vami položené otázky:

- vzhľadom na predmet sporu a nevyhnutnosť vykonať vo veci rozsiahlejšie dokazovanie možno spor považovať za skutkovo zložitejší.

- chronológia procesných úkonov:

- návrh bol podaný na tunajšom súde dňa 16. 7. 2002.

- dňa 30. 8. 2002 bol vydaný platobný rozkaz, proti ktorému podal žalovaný dňa 18. 10. 2002 odpor.

- dňa 30. 10. 2002 bol žalovaný vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku za podaný odpor a rovnopis odporu bol zaslaný na vyjadrenie žalobcovi.

- dňa 5. 3. 2003 bol určený termín pojednávania na 19. 3. 2003; prípisom zo dňa 17. 3. 2003 sťažovateľ požiadal o odročenie pojednávania z dôvodu práceneschopnosti jeho právnej zástupkyne.

- uznesením zo dňa 19. 3. 2003, ktoré nadobudlo právoplatnosť 28. 5. 2003, bolo konanie v časti o zaplatenie 37.500,- Sk zastavené a zvyšná časť uplatneného nároku bola vylúčená na samostatné konanie.

- dňa 29. 5. 2003 bol spis v súlade s Rozvrhom práce pre príslušný kalendárny rok pridelený do súdneho oddelenia sudcu Mgr. R. P.

- dňa 11. 3. 2004 bol určený termín pojednávania na deň 17. 5. 2004. Uvedené pojednávanie bolo z dôvodu práceneschopnosti predsedu senátu odročené na 21. 6. 2004.

- dňa 21. 6. 2004 sa pojednávanie uskutočnilo a bolo odročené za účelom predloženia ďalších dôkazov.

- prípisom zo dňa 24. 8. 2005 vyzval konajúci sudca žalovaného na oznámenie adres svedkov, ktorí mali byť v konaní vypočutí a predloženie ďalších listinných dokladov.

- žiadané doklady predložil žalovaný 14. 10. 2004.

- dňa 25. 7. 2005 bol určený termín pojednávania na deň 28. 9. 2005.

- v konaní neboli zistené prekážky postupu súdu podľa § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku.

- za prieťah, spôsobený sťažovateľom, možno považovať odročenie pojednávania, určeného na deň 19. 3. 2003, ktoré bolo odročené na jeho žiadosť.

- za prietáhy, spôsobené súdom, možno považovať obdobia od 29. 5. 2003 do 11. 3. 2004 a od 14. 10. 2004 do 25. 7. 2005. Tieto boli spôsobené predovšetkým objektívnymi dôvodmi, a to zmenou zákonného sudcu v konaní a enormnou záťažnosťou oboch vo veci konajúcich sudcov.

- posúdenie zbytočnosti prietáhov ponechávam na zváženie ústavného súdu. Z môjho pohľadu by bolo možné hodnotiť prietáhy vzniknuté v jednotlivých konaniach, teda aj v tomto konkrétnom konaní, ako subjektívne zbytočné len za predpokladu vytvorenia objektívne priaznivých podmienok na rozhodovaciu činnosť sudcov tunajšieho súdu, spočívajúcich v takom množstve pridelených vecí, v ktorých by aspoň pri vynaložení maximálneho úsilia bolo možné konať priebežne vo všetkých pridelených veciach.“

Právna zástupkyňa sťažovateľa v stanovisku z 29. septembra 2005 k vyjadreniu okresného súdu o. i. uviedla:

„K uvedenému oznamujeme: tak ako sme uviedli v sťažnosti, máme za to, že organizácia práce na súde nie je objektívnym a ospravedlniteľným dôvodom na prietáhy v konaní.“

Obdobné procesné úkony, ktoré uviedol okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti, zistil aj ústavný súd z obsahu spisu okresného súdu, ktorý mu bol doručený 11. októbra 2005.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa podanou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov (...)“, a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote (...).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (napr. III. ÚS 127/03).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len

z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

S použitím uvedených kritérií ústavný súd preskúmal doterajší priebeh konania pred okresným súdom a dospel k týmto záverom:

1. Predmetom konania na okresnom súde je nárok s'ťažovateľa na zaplatenie cestovných náhrad (stravného) s príslušenstvom za zahraničné služobné cesty, ktorý si uplatnil voči bývalému zamestnávateľovi. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, ide o spor, ktorý patrí do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov, konanie nie je právne zložité, hoci jeho faktickú zložitost' nie je možné vylúčiť. V danom prípade touto okolnosťou je predmet sporu a nevyhnutnosť vykonať vo veci rozsiahlejšie dokazovanie, na ktoré poukázal aj okresný súd, čo mohlo mať čiastočný vplyv na priebeh súdneho konania. Ústavný súd však konštatuje, že žiadna skutková zložitost' veci nemôže ospravedlniť doterajšiu dobu konania pred okresným súdom.

2. Pokiaľ ide o správanie účastníka konania v namietanom konaní, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Jeho správanie bolo od začiatku konania aktívne a s'ťažovateľ v apríli 2005 podal aj s'ťažnosť na zbytočné priet'ahy v konaní. Ústavný súd nemohol akceptovať názor okresného súdu, že „za priet'ah, spôsobený s'ťažovateľom, možno považovať odročenie pojednávania, určeného na deň 19. 3. 2003, ktoré bolo odročené na jeho žiadosť“, pretože okresný súd na tomto pojednávaní z dôvodu čiastočného späťvzatia návrhu z 2. decembra

2002 v časti konanie zastavil a zvyšnú časť návrhu vylúčil na samostatné konanie. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 28. mája 2003. Rovnako sťažovateľ doručil pred pojednávaním okresnému súdu žiadosť o ospravedlnenie neúčasti na pojednávaní.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd zistil, že okresný súd bol nečinný bez akejkoľvek zákonnej prekážky v období od 19. marca 2003, keď konanie v časti zastavil a vo zvyšnej časti vylúčil nárok sťažovateľa na samostatné konanie, do 11. marca 2004, keď určil termín pojednávania na 17. máj 2004, a od 24. augusta 2004, keď vyzval žalovaného na oznámenie adres svedkov a predloženie listinných dokladov, do 25. júla 2005, keď určil termín pojednávania na 28. september 2005.

Aj okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti uviedol, že *„... za prietahy, spôsobené súdom, možno považovať obdobia od 29. 5. 2003 do 11. 3. 2004 a od 14. 10. 2004 do 25. 7. 2005. Tieto boli spôsobené predovšetkým objektívnymi dôvodmi, a to zmenou zákonného sudcu v konaní a enormnou zaťaženosťou oboch vo veci konajúcich sudcov, posúdenie zbytočnosti prietahov ponechávam na zváženie ústavného súdu“*.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že obdobie nečinnosti okresného súdu od 19. marca 2003 do 11. marca 2004 a od 24. augusta 2004 do 25. júla 2005 je obdobím, ktoré možno označiť za zbytočné prietahy v konaní, a preto rozhodol, že v namietanom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Obranu okresného súdu spočívajúcu v zmenách a neprimeranej zaťaženosťi zákonných sudcov (ako dôvodov, ktoré by mali byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prietahy v konaní) ústavný neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. III. ÚS 147/02, I. ÚS 100/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí

zabezpečiť konanie, nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavuje štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní. Podľa názoru ústavného súdu personálne problémy by mohli len dočasne ospravedlniť vzniknuté prietahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas a adekvátne opatrenia. Okresný súd vo svojom stanovisku neuviedol žiadne konkrétne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné usudzovať, že v danej veci ide o takýto prípad.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, prípadne nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, prípadne prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadostučinenia.

Ústavný súd v súlade so svojím rozhodnutím o porušení základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a v súlade s návrhom sťažovateľa v zmysle § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde prikázal okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 20 C 40/04 konal bez zbytočných prietahov.

Keďže ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 40/04 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 20 C 1035/02) došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadostučinenia.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal primerané finančné zadostučinenie vo výške 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré odôvodnil tým, že o jeho nároku

nebolo postupom okresného súdu doteraz rozhodnuté, čím sa nachádza stále v stave právnej neistoty.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza Európsky súd pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na to, že v predmetnom konaní okresného súdu došlo k zbytočným priet'ahom, a vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu ústavný súd považoval priznanie sumy 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún) za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania s'ťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou JUDr. M. K.

Ústavný súd priznal s'ťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania v sume 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia. Ústavný súd priznal právnej zástupkyňi úhradu za dva úkony právnej služby (prípravu a prevzatie veci, písomné vyhotovenie s'ťažnosti), každý v hodnote 2 501 Sk (základom bola nominálna mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2004 vo výške 15 008 Sk), podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení vyhlášky č. 279/2005 Z. z. Ďalej ústavný súd priznal právnej zástupkyňi s'ťažovateľa aj dvakrát náhradu režijného paušálu za každý úkon po 150 Sk.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. októbra 2005